

7.1. AURREKARI PENALEN ERAGIN DISKRIMINAGARRIA EKIDIN BEHARRA

Erakunde honek etengabeko kezka dauka gizarteko ondasunez berdintasun baldintzetan baliatzeko arazo bereziak dauzkaten pertsona bakan eta multzoei buruz. Zehazki, zigor penala jasan duen pertsonak edukitzen dituen arazoen berri ezagututa, Arartekoak azterketa bat egin nahi izan du aurrekari penalek zenbait eskubideren gauzapenean dauzkaten ondorioei buruz, eskubide horiek zer neurritan murrizten dituzten jakitearren.

1- Aurrekari penalak eta bergizarterapena

Zuzenbide Estatu batean, zigor penala gaitz bat da (eskubideak murriztu egiten direlako) gizarteak erabiltzen duena komunitatearentzat kaltegarritzat hartuta egonda legeek debekatzen duten ekintzaren bat egin duenari erantzuteko.

Zigor horien ezarpenaren bitartez gizarteak zer helburu lortu nahi duen argitzeko orduan adostasunik ez dagoen arren (eta beharbada inoiz ez da egongo), bai dago halako oinarrizko adostasuna honako ideia honen inguruan: hots, estatu demokratiko batek ezin duela Justizia ideal bat erdiesteko asmoz zigortu, aurrerantzean gerta litezkeen delituei aurre hartzeko baizik, halako zigor bat ezarri.

Ildo horretatik, Konstituzioan jasota dago, pertsonen funtsezko eskubideen artean, delitugilearen bergizarterapena lortzera bideratu behar direla zigorrak. Jakina, adierazpen horretan askatasun-kenketa dakarren zigorra bakarrik hartzen da kontuan, espreski behintzat, eta, gainera, erabilitako hitz batzuk *-berreziketa* eta *bergizarterapena*- direla-eta, ulerbide desberdinak daude. Guztiarekin ere, onar daiteke Funtsezko Arauan aitortzen den eskubidearen gutxienezko edukia zera dela: legea hautsi duenak komunitateko kide izaten jarraitzen duela, funtsezko eskubideez baliatzeko aukera baduela -kondenaren eraginpean geratzen direnez izan ezik-, eta delitua zigortzearen Legean ezarrita dauden kalte eta gabeziez aparte bestelakorik ez duela jasan behar. Beste era batez esanda, Administrazio behartuta dago zigorraren gauzapenak ekar ditzakeen ondorio kaltegarriak ekiditeko edo arintzeko behar diren neurriak hartzera, baldin eta ondorio horiek zigorraren mamiaz haraindiago iritsi eta zuribiderik ez badute.

Begien bistan dago adierazi dugun ideia errealitatea baino areago nahikunde bat dela. Gaur egun, delitu bategatik kondenatua izatea eta, bereziki, askatasunik gabe egon izana estigma bat da, diskriminazioa dakarrena eta, askotan, lehendik

zeuden beste faktore bazterkeria-eragile batzuk larriagotu egiten dituenak. Horregatik, badirudi Konstituzioaren aginduak -hots, “zigorrak (...) berreziketara eta bergizarterapenera bideratuta egongo dira”- pertsonen sustrai-galketa eta bestelako ondorio txarrik eragiten ez duen sistema penitentziario bat sortzera behartzeaz gain, administrazio publikoari obligazioa ipintzen diola zigortuen bergizarterapena oztopatzen duten gizartearen aurreiritzi eta ohituren kontra borrokatu eta horiek deusezteko.

Egia esanda, obligazio hori pertsonen berdintasuna egiazkoa eta benetakoa izan dadin aginte publiko guztiek daukaten betebeharraren barruan dago. Ildo horretatik, eta gure gogoetaren harira etorritik, Lege Organiko Penitentziario Nagusian (aurrerantzean, LOPN) xedatutakoa aipatu beharra dago. Haren 1. artikuluan erakunde penitentziarioen helburu nagusia bergizarterapena dela finkatu ondoren, Lege horren 73. artikulua haxe dio:

“1. Bere zigorra bete duen kondenatuari eta beste nolabait bere erantzunkizun penala bete duenari aukera osoa eman behar zaio hiritarra den aldetik dauzkan eskubideez baliatzeko.

2. Aurrekariak ezin dira bazterkeria sozial edo juridikoa eragiteko arrazoirik izan”

Zer esanik ez, xedapen horrek badirudi halako berme bat, bide bat ipini nahi duela bergizarterapen helburua lortzeko. Eta haren testua hain da hertsagarria -noizbait seinatu den bezala (ikus, adibidez, B. MAPELLI, *Principios fundamentales del sistema penitenciario*, 319. orria)-, ezen haren aplikazioaren ondorioz aurrekari penalen desagertzea gertatu beharko bailitzateke. Seguru aski, ordea, legegilearen borondatea ez zihuan horren urrutira, baina garbi dago lehenago izandako jokamolde deliktibo baten ondorioak esparru penal hutsera murriztu nahi zituela.

Zentzu horretan, aurrekariaren ondorio penalen legezkotasuna onartzen da eta, izatez, Zigor Kode berriak berrerorketa oraindik ere jasotzen du erantzunkizun penala larritzen duen zertzeladen artean. Astungarri horren iraupenaren inguruan ahots ugari eta funtsatu asko altxatu ziren arren, 1995eko legegileak bere hartan utzi du eta, haren aplikazio esparrua mugatu badu ere, hori kontutan hartzeko obligazioa berretsi egin du.

Figura horren inkonstituzionalitatea oinarritzeko erabili nahi izan diren argudioak pisutsuak dira. Konstituzio Auzitegiaren (aurrerantzean, KA) uztailearen 4ko 150/91 epaian aztertu egiten dira ekintzagatikako erruduntasun eta penaren neurrikotasun printzipioekin eduki dezakeen kontraesana eta berdintasun printzipioaren edo ekintza beragatik bi aldiz zigortua izateko debekuaren ustezko hausketa. Nahiz eta Goi Auzitegi horrek aitortu astungarriaren funtsari buruzko adostasunik ez dagoela, Funtsezko Arauko xedapenekin bat ez datorrela ukatu egiten du.

Hortaz, delitugile bati ipini beharreko zigorra zehazteko orduan, auzitegiek oraindik ere hartzen dute kontutan pertsona horrek antzeko beste deliturik egin duen ala ez iraganean. Dena dela, nahiz eta berrerorketa erantzunkizun penalaren zertzelada astungarri bezala hartzen jarraitzen den, horrek ez du esan nahi

LOPNeko 73.2 artikulua edukiz gabetuta geratu denik. Alderantziz, salbuespena suposatzen du: sujetuaren jokamolde zigortuaren ondorio onargarri bakarra - baina auzitan jarritakoa.

Are gehiago, aurrekari penalak errehabilitaziorako oztopo larria dela onartzeak halako bilakaera historiko bat ekarri du, aurrekarien ondorioen murrizketa eraginez, emeki baina gero eta handiagoa. Berrerorketako astungarriaren mugaketa gero eta zorrotzagoaz gain, 1983tik aurrera aurrekariak ezabatuta daudenean edo egon litezkeenean astungarri hori kontutan hartu ezina dago.

2- **Aurrekari penalen ondorioei buruzko lege-xedapenak.**

Paradoxikoki, esparru penalean antzemandako murrizketa-joera hori orokortzerik ez dago. LOPNeko 73.2 artikulua ezarritako irizpidea kontrakarrean jarria izan da geroagoko hainbat lege-arauetan, baina haietako gutxik dute lege organiko (LO) maila. Horrela, Botere Judizialari buruzko 6/1985 LOak Epailtzara sartzeko ezintasun arrazoi bezala hartzen du errehabilitazioa lortzen ez den bitartean maltzurkeziatzko delituengatik kondenatua izana.

Bestalde, Heziketarako Eskubidea arautzen duen 8/1985 LOak bere 21.2 b) artikuluan dio “*maltzurkeriazko delituengatik aurrekari penalak dauzkatenak*” ezingo direla ikastetxe pribatuen titular izan.

Aipatu xedapen horiek, orokor eta hertsagarriak izanik, eztabaidagarriak izan daitezkeen arren, ez litzateke arrazoigabea izango aurreko jokamolde deliktiboak kontutan hartzea, haietan aipatzen diren betekizun profesionalen garrantziagatik eta haien osagarri etiko-sozial dudaezinezagatik.

Zentzu horretan, ekainaren 27ko 77/1985 epaiak, non KAK Heziketarako Eskubidea Arautzen duen Lege Organikoaren konstituzionaltasuna aztertzen duen, nabarmenduta uzten du aurrekaririk ez edukitzeko baldintza horrek justifikazioa duela heziketak bilatzen duen helburuagatik beragatik (“*gizon-emakumeen nortasuna osoki garatzea*”, EKko 27.2 artikularen arabera), eta beraz ipinitako debekua helburu hori erdiesteko berme bat dela. Ondoren, KAK dio oinarriak dituen eskubide-mugapena dela hori, eta gainera lege organiko batean ezarrita dagoela; alegia, horrekin aditzera ematen da aurrekari penalak eskubide-mugapenarekin lotzen uzten duen legezko bide bakarra dela.

Horregatik, beste lanbide batzuetan iharduteko ipini diren mugak, aipatutako epaiaren ondoko lege arruntek sorturikoak, ezin dira hain erraz justifikatu. Horrela, adibidez, Kontu Ikuskapenari buruzko 19/1988 Legeak ikuskatzaile lanetan aritzeko baldintza bezala maltzurkeriazko delituengatik aurrekari penalik ez edukitzea jartzen du (7.1 art.). Zalantzatan ipini gabe betekizun horren funtsa, ez eta horretan aritzen denak erabateko onestasuna izan beharra ere, badirudi lege antolamenduaren oinarrietan dauden printzipioek -besteak beste, berdintasunak, zigorren legezkotasunak eta delitugileen gizarterapenak- beste edozein planteamenduren gainetik egon behar dutela, batez ere beste planteamendu horiek aurrejuzku sozial eta moraletatik sortuak eta gizarte plural batean onartezinak direnean.

Aurreko argudioaren indargarri, kontuan izan behar da notariotzan sartzeko oztopoa ipintzen zaien bakarrak “*epai irmoaren ondorioz iharduera publikoetan aritzeko ezgaituta daudenak*” direla (Notarioen Arautegia, 7.2 art.).

Ildo beretik, Abokatutzaren Estatutu Nagusian abokatu lanetan iharduteko baldintza bezala jartzen da “*lanbidean aritzeko ezgaitasuna*” dakarren aurrekari penalik ez izatea. Nahiz eta testua behar bezain argia ez izan, ulertu behar da esan nahi duela pertsona bati ezin zaiola ezgaitasuna jasanarazi hori ezartzen duen kondena bat betetzen ari delako. Beharkizun horixe bera jartzen du erregimen lokaleko legeriak -781/1986 Legegintza EDko 135. art.-, esaten duenean Funtzio Publiko lokalean aritu ahal izateko beharrezkoa izango dela diziplinazko espediente bidez edozein administraziorentzako zerbitzutik apartatua gertatu ez izana, edota iharduera publikoetan aritzeko ezgaituta ez egotea. Ebazpen berbera jaso zegoen lehenago 315/1964 Dekretuan, zeinetan Estatuaren funtzionario zibilei buruzko lege artikuluduna onartzen baitzen.

Filosofia berbera aurkitzen da ehiz legerian, lanbideez kanpoko esparru bat aipatzeagatik. Horrela, 506/1971 Dekretuak dio ezin zaiela ehiz baimenik eman epai irmoagatik horrelakorik edukitzeko ezgaituta daudenei.

Beste arau xedapen batzuek bestelako ikuspegia erabiltzen dute eta ez dute ondorio automatikorik eragiten aurrekari penalak eduki hutsagatik, baina arriskugarritasun indizio moduan hartzen dituzte, eta beraz kasu jakin bakoitzean neurtu beharko direla esaten dute. Horixe gertatzen da, esaterako, Arma Arautegiarekin (137/1993 ED), arma baimena lortu ahal izateko aurrekari penalei buruzko ziurtagiria aurkeztu beharra ipintzen duenean. Hala ere, jurisprudentzian askotan ezarri da derrigor egiaztatu behar dela kasu bakoitzean arrazoi objetiboak daudela baimena ukatzeko, eta beraz ez dela nahikoa noizbait zigor kondenaren bat jasan izana (ikus, adibidez, Auzitegi Gorenaren 96-02-05 edo 92-05-07ko epaiak). Ezin da esan gabe utzi, ordea, beste kasu batzuetan, “jokamolde-aurrekariak” nahikoak direla halako baimen bat ukatzeko, eta horrek bidea eman lezakeela pertsonaren egokitasunari buruzko epaian halako balorazio moral hutsak sartzeko.

Pertsona batek etorkizunean izango duen jokamoldea igartzea guztiz zaila denez gero, komenigarria litzateke delitua egin duen pertsona baten arriskugarritasunari buruzko juzkua delitu hori epaitzen den auzi berberean egitea, eta beraz, epaimahaiak beharrezkotzat joz gero, bertan ezartzea beharrezkoak diren segurtasun neurriak. Horrela, halako erabaki bat hartzeko behar diren bermeak gehiago izango lirakeke, erabaki horretan jokoan dagoena pertsonaren askatasunaren mugapena baita.

Gainera, kontuan izan behar da Zigor Kode berrian ezgaitze edo etete zigorren aplikazioa ugaldu ere ugaldu dela, eta beraz zigorraren edukian bertan adierazita egon beharko litzateke zein kasutan komeni den halako pertsona bati galeraztea iharduera bat egitea, segurtasun neurri batera, eta, are gutxiago, aurrekari penalak ondorio murrizgarriekin erabiltzera jo beharrik gabe.

Ikuspuntu horretatik, ezin da erraz ulertu Lurreko Garraioen Antolaketa 16/1987 Legeak lanbide horretan aritzeko ipintzen dituen baldintza pertsonalen arauketa. Izan ere, gaitasun baldintzez aparte, ohorezkotasun baldintzak ere

aipatzen dira bertan, hau da, onartu ezineko hitzak ere erabiltzen dira, hasteko. Lege horren garapenean, 1211/1990 EDko 37. artikulua haxe dio:

“Ohorezko pertsonatzat har daitezkeen pertsonen honako baldintza hauek bete behar dute:

- a) Epai irmo batean, maltzurkeriazko delituengatik presoaldi txikirako zigorrera edo zigor handiagora kondenatuta egon ez izana, aurrekari penalen ezabaketa lortzen ez den bitartean.*
- b) Epai irmo batean, ezgaitze edo etete zigorrera kondenatuta egon ez izana, salbu eta zigor horiek osagarri moduan ezarriak direnean eta garraiolari lanbideak zerikusirik ez duenean egindako delituarekin, zigorrean ezarri den denborarako.*
- c) Xedapen irmo batean, garraio alorreko lege-hauste oso larriengatik behin baino gehiagotan zigortuta egon ez izana, ondoko artikuluan adierazten denari dagokionez.*
- d) Arau fiskalen, lanekoen eta Gizarte Segurantzakoen hauste larri eta errepikatua egin ez izana.”*

Testu horren ulerbidea moldatu egin behar da 1995eko Zigor Kodeak egindako erreformara, baina, nolana ere, lauso samarra da oraindik eta, puntu batzuetan, biltzen dituen baldintzak ez daude behar bezain justifikatuta. Errepideko garraioan lan egiten duten pertsonen iharduera berez arriskutsu horretan aritu ahal izateko gaitasuna ziurtatzea beharrezkoa dela onartuta ere, ez da ulertzen zergatik aurrekaria izate soilak eragina daukan gaitasun horretan, edozein delarik ere lege-hauste penalaren muina.

3- Euskadiko Joko Legeari eta aurrekari penalekin zerikusia duten EAEko beste xedapen batzuei buruzko aipamen berezia

Orain arte adierazi duguna labur bilduz, esan dezagun Konstituzioan finkatutako printzipioek -tratu berdintasuna eta zigorrek helburutzat bergizarterapena edukitzea, alegia- nagusi izan behar dutela. Bi printzipio horiek zehaztuta ageri dira LOPNeko 73.2 artikuluko xedapenean, aurrekari penalak bazterkeriarako arrazoi ezin izan daitezkeela dioenean. Betekizun sozial berezi baten garrantziagatik bakar-bakarrik har daitezke kontutan halako pertsona batek jasan dituen zigor kondenak. Baina kasu horiek -salbuespenezkoak beti- lege organiko baten bidez arautu behar dira, halako iharduera edo lanbide batean aritu ahal izateko aurrekaririk ez edukitzeko baldintza horrek nabarmenki mugatzen duelako pertsonaren askatasuna.

a) Joko iharduerari buruzko euskal arautegia

Aurreko planteamenduaren alderantziz, EAEn joko iharduera arautzen duen 4/1991 Legeak jokoak antolatu eta praktikatzeko behar den baimena ukatu

egiten dio “*baimena eskatu aurretiko bost urteetan faltsukeriazko lege hausteagatik, jabegoaren kontrako lege hausteagatik edo Herri Ogasunaren aurkako lege hausteagatik sendetsitako epai bidez zigorpeturik egon*” denari. Debeku hori, hasteko, joko enpresen titularrentzat ipinia izan arren, enpresa horietan lan egin ahal izateko agiri profesionala behar duten langile guztiei ezargarria bihurtu da.

Legearen motibo adierazpenean esaten den bezala, jokoaren sektorea euskal sare ekonomikoaren zatitzat hartzen da, eta beraz bidezkoa da administrazioak bertan esku hartzea, bai sektorea planifikatzeko, bai kontrolatzeko ere. Dena den, garrantzi ekonomiko hori ez da arrazoi nahikoa halako aurrekari penalak dituzten pertsonen kanporaketarako, are gutxiago besteren konturako lana egiten duten pertsonen kasuan. Izan ere, neurri horren bidez eragotzi nahi bada jabegoaren kontrako delitua egindako pertsonak besteren dirua erabiltzea edo eskumenean edukitzea, merkataritza edo enpresa alorreko ia iharduera guztietan aritzea eragotzi beharko litzaieke.

Beste alde batetik, zentzurik gabekoa da joko enpresa batean lan egiteko baimenik ez ematea -adibidez- noizbait besteren ibilgailu bat baimenik gabe erabili zuenari eta, alderantziz, diru publikoa bidegabeki xahutzeagatik bere kargutik noizbait apartatua izandako funtzionarioak horrelako arazorik ez edukitzea.

Bestalde, lehenago kondenatuta ez egoteko baldintzaren iraupena zehazteko arrazoiak ere ez dira erraz ulertzen. Bost urteko epea handiagoa da zigor legeak delitu gehienek aurrekariak ezabatzeko ipinitakoa baino, eta zigor larrien ezabaketarako behar den denbora bera da. Gai honi dagokionez, komeni da gogoan izatea epai irmoak diktatzen direnean debekatutako ekintza gertatu zenetik denbora asko igarotzen dela, eta beraz delitua egin izanaren ondorio diskriminagarriak ezin onartzeko moduan luzatzen direla.

Ekonomiaren alorreko iharduera batean aritu behar duenaren zintzotasuna ziurtatzeko asmo (neurri handi batean, lortezin) horren azpian, legezko diskriminazio bat ezkututzen da, norberaren bizi-ibilbidea bezalako ezaugarri pertsonal batean oinarrituta dagoena. Oso esanguratsua da Galiziako legearen motibo adierazpenean “*jokoak hiritarren jokamoldean eta gizartearen moralean duen eragina*” aipatzea. Funtsean, alor honetako legerian oraindik ere aurkitzen da zorte-jokoei buruz antzinako moralean -edo baita zigor legean ere- egiten zen txarrespenaren islada nabarmena.

Ondorio gisa, jokoari buruzko euskal legeak iraganean delituren bat egindako pertsonen dagokienez finkatzen duen tratu desberdinak ez dauka inolako oinarririk eta, beraz, ez du ezertarako ere justifikatzen aurrekari penaletan oinarrituta diskriminaziorik ez gertatzeko printzipio orokorraren ukapena. Dena dela, arau hori ez da akats hori daukan bakarra. Izan ere, Nafarroako Parlamentuaren 11/1989 Foru Legeak eta Valentziako Gorteen 4/1988 Legeak euskal arauarena bezalako baldintza ezartzen dute, bai eta zabaldu ere pertsonen kontrako delituengatik aurrekaririk ez izatea eskatzeraino. Bestalde, Kataluniako legeak (15/1984), Galiziakoak (14/1985) eta Kanarietakoak (6/1985) bakoitzaren gobernuaren gain uzten dute sektore honetako baimena lortu ahal izateko, pertsona zein entitateek bete beharreko baldintzen zehaztapena.

Gauzak honela, zentzu onean aipagarria da Andaluziako autonomia erkidegoko 2/86 Legea; izan ere, lanbide-ziurtagiria lortzeko baldintza moduan jartzen du “*epaiketa bidez ezgaituta egon ez izana joko iharduerarekin zerikusia duten lanbideetan aritzeko*”. Kasu honetan, ezgaitze hori zigorraren edukia erasotzea izanik, eskakizun hori legearen arabera da.

Labur esanda, onartu behar da Euskadin joko iharduera arautzen duen legeak -estatu eta autonomia mailako beste arau batzuek bezalaxe- ez duela errespetatzen aurrekari penalak diskriminaziorako arrazoi ez izateko debekua. Alderantziz, askatasun pertsonalaren mugapen justifikaziorik gabe bat ezartzen du, edo, zehazki esateko, norberaren lanbidea aukeratzeko askatasuna (Konstituzioak berak aitortzen duena) mugatu egiten du. Eta, ondoren argituko dugun bezala, arauak horiek bidegabekeriaren egoera sor ditzake.

b) Arartekoari azaldutako kasua

Hiritar batek erakunde honetara jo eta azaldu zuen bingo batean lanean ibili ondoren zorte-jokorako lanbide-karneta berritu behar izan zuela. Eskaria egin zuenean, Herrizaingo Sailak ukatu egin zion, aurrekari penalak zituelako. Izan ere, pertsona horrek motoredun ibilgailu baten legez kontrako erabilera delitua egin zuen 17 urte zituenean (motor bat lapurtu zuen). Ekintza hori egin zuenetik hiru urtera, gutxienezko zigor bat ezarri zioten (100.000 pezeta isuna). Gazteak kopuru hori ordaintzeko gaitasune ez zuenez gero, isunaren ordean 10 eguneko atxilotzea ipini eta haren betearazpena baldintzapean bertan behar utzi zitzaion azkenik; alegia, delituan berriro erortzeko arriskurik ez zegoela ebatzi zen. Baina delitu horri zegozkion aurrekariak berdin-berdin jasota geratu ziren erregistroan, eta behin betiko ezabatu arte ondorioa edukitzen jarraitu behar zuten gero, bere kasuan, hau da, bingo bateko saltzaile-aurkezle bezala lan egin ahal izateko, delitua egin zenetik zortzi urte igaro bitartean jarraitu behar izan zuten ondorio horiek jasaten.

Arartekoak ezin izan zuen ezer egin planteatutako arazoa konpontzeko, Herrizaingo Sailak guztiz errespetatu zuelako legeak dioena, hau da, Jokoari buruzko Euskal Legeko 19.4 artikuluan agindutakoa. Dena dela, bistan da -kexagileak berak erreklamatzeko bezala- arauaren aplikazioak sortutako ondorioa neurrigabekoa eta bidegabekoa zela, lege antolamenduaren oinarrietan dauden printzipio orokorren eta helburuen kontrako zelako.

c) Administrazioaren beste jokaera batzuk: polizia kidegoetarako oposaketan deialdietan eskatutako baldintzak

Nahiz eta gomendio orokor hau egitera eraman gaituen kexa jokoaren arauketari buruzkoa izan -lehenago azalduta geratu den bezala-, ezin da ahaztuta utzi iraganeko jokamolde deliktiboan oinarritutako diskriminazio hori ez dela kasu bakarra. Aurrekari penalik ez izateko baldintza lanbide askotan sartu ahal izateko

ipini izan da historikoki. Eta eskakizun horren “normaltasunak” nekez gaindi daitezkeen inertiak sortarazi ditu gizartean. Nolanahi ere den, administrazio publikoak, legezketasun printzipioa betetzera behartuta egon ez ezik, Konstituzioaren aginduz gainera neurriak hartu behar ditu pertsonen berdintasuna benetakoa izateko, horretarako dauden oztopoak kenduz.

Ikuspegi horretatik begiratuta, zilegi bekigu aipatzea -atentzio dei bezala eta gaiaren hondo-hondoraino sakondu gabe- LOPNeko 73.2 artikulua agintzen duena errespetatu gabe egin diren enplegu eskaintza publiko batzuk.

Vitoria-Gasteizko Udalbatzarrak 1993ko uztailaren 16ko erabaki batean, Udaltzaingoko agente izateko oposaketa baten deialdiaren barruan, “*maltzurkeriazko delituengatik aurrekari penalik ez edukitzea*” jartzen zuen hautagaietarako baldintzen artean. Eskakizun berbera agertzen zen Euskadiko Polizia Ikastegiko Zuzendariaren 1994ko urriaren Ebazpen batean, Ertzaintzako oinarritzako eskalako agente postuak betetzeko hautaprobaren deialdiaren barruan.

Xedapen horien aurrez-aurre, badira beste antzeko postu eskaintza publiko batzuk, iharduera publikoetarako ezgaituta ez egotea edo diziplinazko espediente bidez Administrazioarako zerbitzutik apartatuta ez egotea bakarrik eskatzen dutenak. Deialdi horiek -Bilboko Udalak (BAO, 1988-11-3) eta Donostiako Udalak eginak- erregimen lokalean indarrean dagoen arauketaren ildotik eginak daude, lehenago azaldu dugun bezala.

Polizia lanposturako hautagaien egokitasuna neurtzeko orduan, azterketa hori bana-banan eta sakontasunez egin beharra dago. Horrela, Euskadiko Poliziari buruzko 4/1992 Legeak berak hauxe dio:

“44.2 art. Egin beharreko proba-moten eta bete beharreko zereginen edukien arteko egokitasuna zainduko dute aukeraketa-bideek, eta horretarako, sartu ahal izango dira ezagupen orokor edo berarizkoei buruzko ariketak, teorikoak nahiz praktikoak, test psikoteknikoak, ahalmen fisikoei buruzko probak, elkarrizketak, heziketa-ikastaroak, praktika-aldiak, eta zereginak betetzeko ezagumenik eta baldintza psikiko eta fisikorik aiposenak dituzten pertsonen aukeraketa bermatzeko gokia den bestelako edozein sistema.”

Polizia agenteek eduki behar dituzten ezaugarriak kontrolatzea beharrezkoa bada ere, ezin da inola ere justifikatu aurrekari penalik ez edukitzea bezalako mugapenik, zeren eta baldintza orokorra izanik eta polizi betekizunekin lotura berezirik ez daukanez gero, diskriminagarria gertatzen baita.

4- **Ondorioak**

Pertsonen arteko berdintasun egiazkoa sustatzeko agindua eta zigorrek helburu bezala bergizarterapena edukitzeko printzipioa bateragarri bihurtu ahal izateko, administrazio publikoek behar diren baldintzak bilatu behar dituzte derrigor pertsona baten aurrekari penalek tratu desberdina sortaraz ez dezaten. Horrela,

zigortuak izan diren jokamoldeetan oinarrituz trataera diskriminagarria antzeman zaien ekintza administratiboak bertan behera uzteaz gain, legea hautsi duenarenganako elkartasun eta laguntzazko jokaera bultzatu behar da gizartean, hori baita hiritar horien gizarteratzea lortzeko bide egoki bakarra.

Ikuspuntu horretatik, desiragarria da eskubide batentzako baldintza bezala aurrekari penalik ez izatea jartzen duen edozein arau edo xedapen aldatzea, eta lehendik zigortutako ekintza deliktibo baten aitzakiaz lanpostu baterako sarrera oztopatu nahi duten xedapen guztiak kentzea. Horrela, ekidin egingo litzateke legeak espreski debekatzen duen bazterkeria bat, delitua egindako pertsona gizartearentzat berreskuratzeko guztiz kaltegarria dena.

7.2. HIRITARREK INFORMAZIO PUBLIKORAKO TRAMITEETAN AURKEZTEN DITUZTEN ARRAZOIBIDEEI ERANTZUTEKO ADMINISTRAZIOAK DAUKAN OBLIGAZIOARI BURUZ

Hiritarrek behin baino gehiagotan jo dute Arartekoarengana udalek hirigintza planeamendu gaietan ustez iharduera irregularrak burutzen dituztelako. Sakoneko gaiez aparte, kexa gehienetan beste salaketa hau ere egiten zen: planen hiritarrentzako informazio fasean horiek aurkezten dituzten arrazoibideei Administrazioak ez diela erantzuten.

Antzeko kexak aurkeztu dira sailkatutako iharduera-lizentzien espedienteak tramitatzen direnean biztanleek entzunaldi tramiteetan aurkezten dituzten arrazoibideei dagokienez.

Hasieratik bertatik administrazioaren jokabide kaltegarritzat jotzera ausartzen garen jarrera horrek irain sentimenduak eragiten ditu hiritarrengan, ez baitute ulertzen udalek salbuespen laudagarrietan izan ezik zergatik ez dieten beraien idazkiei erantzuten. Jarrera horiek Administrazioak daukan jokaera harroaren adierazpentzat ere jotzen dituzte, eta beraien ustez Administrazioak daukan eskubideek ezin dute justifikatu hiritarrekiko arreta falta hori.

Horregatik, Arartekoaren ustez interesgarria da gai honi buruzko azterketa juridikoa egitea, prozeduraren ikuspegitik arrazoibideak aurkezten dituzten administratuekiko Administrazioaren betebeharrak noraino iristen diren jakiteko.

* * *

Administrazio Publikoen eta Administrazio Prozedura Amankomunaren Erregimen Juridikoari buruzko azaroaren 27ko 30/92 Legeak erakunde publiko guztiek bete beharreko administrazio prozedura amankomuna ezarri du, zeinaren bidez hiritarren eskubideak bermatzeko sistema bat ezartzen baita 1978ko Konstituzioan jasotako agindu eta printzipioen bidetik.

Lege honek, arrazoi adierazpeneko II. atalean dioenez “*Administrazio Publiko guztiei dagokien administrazio prozedura amankomuna arautzen du, eta hiritarrek administrazio iharduerari dagokionez dauzkaten gutxienezko bermeak finkatzen ditu*”.